

INSTITUÛT VOOR
DE GELIJKHEID
VAN VROUWEN
EN MANNEN

Handleiding voor de integratie
van de genderdimensie
in de procedures voor de toekenning van subsidies

Handleiding voor de integratie
van de genderdimensie
in de procedures voor de toekenning van subsidies

Inhoudstafel

VOORWOORD	5
I. GENDER EN INTEGRATIE VAN DE GENDERDIMENSIE	7
1. Het begrip 'gender'	8
2. Integratie van de genderdimensie	8
II. INTEGRATIE VAN DE GENDERDIMENSIE IN SUBSIDIES OP HET BELGISCHE FEDERALE NIVEAU	11
1. Inleiding	12
2. Integratie van de genderdimensie in de verschillende stappen van de toekenningsprocedure	16
2.1. Beslissing tot uitgave van subsidies	16
2.2. Informatie over de subsidie	17
2.2.1. Kennisgeving	17
2.2.2. Instructies	19
2.3. Aanvraag om een subsidie te verkrijgen	23
2.3.1. Documenten voor de aanvraag	23
2.3.2. Actieplan	26
2.3.3. Erkenning als organisatie	27
2.3.4. Niet-formele aanvraag	28
2.4. Toekenning van de subsidie	28
2.4.1. Toekenningsvoorwaarden	28
2.4.2. Toekenningscomité	31
2.5. Overeenkomst ter vastlegging van de subsidie	35
2.5.1. Vastleggingsdocumenten	35
2.5.2. Verklaring op erewoord	38
2.5.3. Informatie over de overeenkomst	39
2.6. Evaluatie van het gesubsidieerde project/de gesubsidieerde organisatie	40
2.7. Uitbetaling van de subsidie	42
III. BIJLAGE: VERKLARING OP EREWOORD VOOR DE INTEGRATIE VAN DE GENDERDIMENSIE IN EEN ORGANISATIE/PROJECT	43

Voorwoord

Na de 'Handleiding *gender mainstreaming*' (2009) en de 'Handleiding *gender budgeting*' (2010), wenst het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen met deze publicatie concrete ondersteuning te bieden voor een ander aspect van de 'wet *gender mainstreaming*' van 12 januari 2007: de integratie van de genderdimensie in de toekenningsprocedures voor subsidies.

De bedoeling van de 'wet *gender mainstreaming*' is dat er doorheen heel de toekenningsprocedure op een structurele manier aandacht wordt besteed aan de genderdimensie. Het einddoel hiervan is dat de ontvanger van een subsidie deze gebruikt op een manier die rekening houdt met de eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen. Tot wie is de subsidie gericht? Heeft deze zowel op vrouwen als op mannen betrekking? Wat zijn hun respectieve noden? Al deze vragen helpen om tot een betere afbakening van het doelpubliek te komen. Dit bevordert de gelijkheid van vrouwen en mannen en leidt tot een efficiënter gebruik van overheidsfondsen.

Net zoals met de voorgaande handleidingen, wil het Instituut met deze publicatie niet alleen informeren en sensibiliseren maar ook praktische richtlijnen ter beschikking stellen. De handleiding zet de concepten uiteen die nuttig zijn voor de integratie van de genderdimensie en beschrijft per etappe van de toekenningsprocedure hoe men deze integratie kan toepassen. Dit alles wordt aangevuld met concrete voorbeelden.

Wij wensen u veel leesplezier en hopen samen met u te komen tot een vruchtbare samenwerking rond de integratie van de genderdimensie in de toekenningsprocedures voor subsidies.

Liesbet Stevens
Adjunct-directrice

Michel Pasteel
Directeur

1

Gender en
integratie
van de
genderdimensie

1. Het begrip 'gender'

Om het begrip 'integratie van de genderdimensie (*gender mainstreaming*)' te kunnen begrijpen, moet eerst het begrip 'gender' duidelijk zijn.

Allereerst moet gezegd worden dat het woord 'gender' geen synoniem is van het woord 'seks'. **Sekse** duidt op de biologische verschillen tussen mannen en vrouwen. Deze verschillen zijn universeel en tijdloos. Zij veranderen niet in de ruimte (verschillende landen) noch in de tijd (verschillende periodes).

'**Gender**' is daarentegen een culturele constructie die door een samenleving rond elk van de twee biologische geslachten gevormd is. Het gaat dus om de kenmerken die gebonden zijn aan het statuut van mannen en vrouwen, die niet aangeboren zijn, maar ingegeven door de samenleving. Gender is dus cultuur- en tijdsgebonden en hangt vaak samen met het bestaan van stereotypen in een bepaalde samenleving.

2. Integratie van de genderdimensie

Een beleidslijn, maatregel, actie, enz. **bevat een genderdimensie** wanneer deze een domein betreft waarbinnen vrouwen en mannen zich in een verschillende situatie bevinden.

Een beleidslijn, maatregel, actie, enz. wordt **geanalyseerd vanuit genderperspectief** wanneer de potentiële impact ervan op de respectieve situatie van vrouwen en mannen wordt geëvalueerd.

Naar geslacht uitgesplitste statistieken over de personen op wie de beleidslijnen, maatregelen, acties, enz. van toepassing zijn, zijn vaak onontbeerlijk. Op basis van deze statistieken kan er een duidelijk beeld gevormd worden van de respectieve situatie van vrouwen en mannen en eventuele verschillen tussen beide geslachten. Niet alle verschillen tussen vrouwen en mannen vormen echter noodzakelijk een ongelijkheid tussen vrouwen en mannen. Een verschil wordt als problematisch beschouwd op het vlak van de gelijkheid van vrouwen en mannen wanneer het de toegang tot bestaansmiddelen (inkomen, werk, verantwoordelijkheden/macht, gezondheid/welzijn,

veiligheid, kennis/onderwijs, mobiliteit, tijd, ...) of de uitoefening van fundamentele rechten (burgerrechten, sociale en politieke rechten) van één van de twee geslachten beperkt.

In een beleidslijn, maatregel, actie, enz. **is de genderdimensie geïntegreerd** wanneer deze bijdraagt tot het vermijden of corrigeren van eventuele ongelijkheden tussen vrouwen en mannen.

Het identificeren van verschillen tussen vrouwen en mannen vertrekt soms vanuit - al dan niet statistisch onderbouwde - **veralgemeningen** over de situatie van vrouwen en mannen. Het doel is echter niet om deze veralgemeningen te bevestigen of te versterken door aparte oplossingen te creëren voor vrouwen en mannen. De bedoeling is om op basis van de vastgestelde verschillen tussen vrouwen en mannen de reikwijdte van een beleidslijn, maatregel, actie, enz. uit te breiden zodat er rekening wordt gehouden met beide situaties. Dit bevordert de gelijkheid en de efficiëntie omdat iedereen, ongeacht zijn of haar geslacht en de situatie waarin hij of zij zich bevindt, zich kan terugvinden in de beleidslijn, maatregel, actie, enz.

Voor **meer informatie** over gender, *gender mainstreaming* en andere concepten verwijzen we naar de volgende bronnen:

- Het onderdeel *gender mainstreaming* van de website van het Instituut (<http://igvm-iefh.belgium.be>);
- De 'Handleiding voor de toepassing van *gender mainstreaming* binnen de Belgische federale overheid' die aan de hand van concrete voorbeelden het principe van *gender mainstreaming* en de toepassing van de 'wet *gender mainstreaming*' uiteenzet;
- De 'Handleiding voor de toepassing van *gender budgeting* binnen de Belgische federale overheid' die aan de hand van concrete voorbeelden het principe van *gender budgeting* uiteenzet en aangeeft op welke manier *gender budgeting* toegepast moet worden;
- De checklist inzake de genderdimensie die kan helpen bepalen of een dossier al dan niet een genderdimensie bevat.

Indien deze instrumenten geen antwoord bieden, kan er ook **contact** opgenomen worden met:

- De coördinator-trice *gender mainstreaming* van de eigen administratie (FOD's, POD's en ministerie van Landsverdediging);
- De cel *gender mainstreaming* van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (zie de colofon van deze publicatie voor de contactgegevens).

Integratie
van de
genderdimensie
in subsidies op
het Belgische
federale niveau

1. Inleiding

De **'wet gender mainstreaming'** van 12 januari 2007¹ vermeldt expliciet in art. 3, 3° dat in het kader van de procedures voor de toekenning van subsidies rekening moet worden gehouden met de gelijkheid van vrouwen en mannen en de integratie van de genderdimensie. Of het nu gaat over structurele subsidies voor organisaties (werkingssubsidies) of over subsidies voor specifieke projecten (projectsubsidies), er moet steeds naar worden gestreefd de genderdimensie te integreren in alle stappen die leiden tot de toekenning en de uiteindelijke uitbetaling van de subsidie.

Binnen de Belgische administratieve praktijk is er geen eenduidige definitie te vinden van het **concept 'subsidie'** en worden er heel wat termen door elkaar gebruikt, zoals toelage, premie, uitkering. Wij passen hier een definitie van het Rekenhof toe en zien een subsidie als "een financiële tussenkomst, toegestaan door een persoon van publiek recht, om bepaalde situaties, activiteiten of operaties aan te moedigen". Met de term subsidies wordt in deze publicatie verwezen naar alle soorten van toelages waar organisaties een beroep op kunnen doen ter ondersteuning van hun eigen werking of ter uitvoering van specifieke projecten. Dit omvat dus ook contractueel onderzoek, wedstrijden/prijzen, enz. waarbij verschillende organisaties een voorstel kunnen indienen om in aanmerking te komen voor financiële ondersteuning.

Er moet worden verduidelijkt dat de integratie van de genderdimensie vooral van toepassing is op werkings- en projectsubsidies voor organisaties zoals NGO's, VZW's, enz. Subsidies aan personen en gezinnen (bv. voor de installatie van zonnepanelen of de beveiliging van een privéwoning) worden hier niet in aanmerking genomen.

---

1 Wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen (B.S. van 13 februari 2007).

Een gesubsidieerd project of organisatie integreert de genderdimensie wanneer het bijdraagt tot het vermijden of corrigeren van eventuele ongelijkheden tussen vrouwen en mannen. Daarvoor moeten deze projecten of organisaties het onderwerp uitmaken van een reflectie vanuit genderperspectief die hun impact evalueert op de respectieve situatie van vrouwen en mannen. Voor deze analyse zijn in het algemeen naar geslacht uitgesplitste statistieken nodig om te kunnen bepalen welke verschillen er bestaan tussen de vrouwen en mannen van de finale doelgroep van het project of de organisatie (de genderdimensie).

Doorheen de **toekenningsprocedure voor subsidies** moeten er maatregelen genomen worden om een reflectie te ontwikkelen die helpt te vermijden dat bepaalde projecten of organisaties niet aangepast zijn aan de noden van vrouwen en mannen en dat een deel van het doelpubliek niet kan genieten van de positieve effecten van subsidies die door de federale overheid worden toegekend.

Ter verduidelijking: hoewel dergelijke projecten nuttig kunnen zijn voor het versterken van de gelijkheid van vrouwen en mannen, gaat de integratie van de genderdimensie niet over het bevorderen van **subsidies voor projecten die specifiek op vrouwen gericht zijn**. Wat evenmin de bedoeling is, is dat er wordt geëist dat alle gesubsidieerde projecten betrekking hebben op evenveel vrouwen als mannen.

Dit kan concreet gaan over:

- het aanpassen van de **verzameling van gegevens** zodat deze naar geslacht uitgesplitst worden (bv. een enquête rond mobiliteit vraagt best naar het geslacht van de respondenten om naar geslacht uitgesplitste statistieken te kunnen produceren);
- het aanpassen van het **onderzoeksproject** zodat dit de verschillen tussen vrouwen en mannen in het domein van het onderzoek aantoonst (bv. een onderzoek rond hartinfarcten moet de verschillen tussen vrouwen en mannen inzake symptomen benadrukken);

- het aanpassen van de **inhoud van het project** aan de verschillen tussen vrouwen en mannen (bv. een project rond drugspreventie moet rekening houden met het feit dat vrouwen en mannen vaak niet dezelfde soorten drugs gebruiken, een organisatie die rond dakloosheid werkt, moet weten dat vrouwen traditioneel een beter opvangnet hebben dan mannen maar op straat wel meer vatbaar zijn voor seksueel geweld);
- het aanpassen van de **organisatie van evenementen** aan tijdstippen en plaatsen die zowel toegankelijk zijn voor vrouwen als voor mannen (bv. vrouwen vermijden meer dan mannen om in het donker op slecht verlichte plaatsen te komen, mannen zijn minder beschikbaar tijdens de traditionele werkuren terwijl vrouwen buiten de schooluren vaker op de kinderen passen);
- het aanpassen van de **communicatie** zodat deze zowel vrouwen als mannen aanspreekt (bv. mannen zullen zich traditioneel minder aangesproken voelen door een roze flyer, terwijl vrouwen misschien niet het gevoel hebben dat een folder met enkel mannen in maatpakken ook aan hen gericht kan zijn).

Het is belangrijk zich te realiseren dat de genderdimensie dikwijls **over het hoofd wordt gezien** en vaker aanwezig is dan men denkt. Ideaal gezien wordt dus aan aanvragers van subsidies duidelijk gemaakt dat ze moeten nadenken over de respectieve situatie van de vrouwen en mannen die het doelpubliek van hun activiteiten vormen. Het is natuurlijk mogelijk dat een project of een organisatie betrekking heeft op een domein waarin **de genderdimensie zwak of onbestaande is**. In dergelijke gevallen vraagt men best aan de aanvrager om de afwezigheid van de genderdimensie van het project kort uit te leggen. Dit kan helpen vermijden dat aanvragers uit gemakzucht aangeven dat er geen genderdimensie is.

In de rest van dit hoofdstuk wordt uiteengezet op welke manier er in de procedure voor de toekenning van subsidies rekening kan worden gehouden met de eventueel verschillende situatie van vrouwen en mannen (de genderdimensie). De manieren waarop dit kan gebeuren worden **per onderdeel van de toekenningsprocedure** besproken, gaande van de aanvraag, via de toekenning, tot de evaluatie.

Hierbij wordt getracht zo concreet mogelijk in te gaan op de situatie op het Belgische federale niveau. Er zijn echter verschillende soorten subsidies en soms verschilt de procedure voor de toekenning van gelijkaardige subsidies toch nog per overheidsdienst.

Bovendien is het gemakkelijker om rekening te houden met de genderdimensie in de procedure voor de toekenning van subsidies, wanneer deze procedure duidelijk is gestructureerd en gereglementeerd. Aanvraagformulieren, jaarplannen, evaluatierapporten, enz. zijn instrumenten waarin de aandacht voor de genderdimensie standaard kan worden opgenomen. Maar ook in minder gereglementeerde procedures kan en moet aandacht voor de genderdimensie worden opgenomen.

Rekening houdend met de mogelijke verschillen tussen overheidsdiensten, is het de bedoeling **algemene instructies** te geven die door elke overheidsdienst aangepast kunnen worden aan hun eigen realiteit. Het geven van **voorbeelden** moet dan helpen om duidelijk te maken wat er wordt bedoeld met de algemene instructies en hoe die op een concrete manier kunnen worden toegepast.

Bij de opstelling van deze handleiding werd er gekozen voor de methode waarbij de beschrijving van de verschillende etappes van de toekenningsprocedure elk apart zo begrijpelijk mogelijk is. Deze keuze heeft bepaalde herhalingen als gevolg.

De richtlijnen hieronder zijn zowel toepasbaar op **structurele of werkingssubsidies** (subsidieering van een organisatie, vaak op langere termijn) als op **projectsubsidies** (subsidies voor een afgebakend project). Indien er voor één van de types specifieke bepalingen zijn, wordt dit duidelijk vermeld.

Bij het opvolgen van de richtlijnen is het belangrijk om te streven naar **coherentie**: de instructies rond de integratie van de genderdimensie worden best hernomen doorheen de verschillende etappes van de toekenningsprocedure (bekendmaking, instructies, overeenkomst, enz.).

Aanvragers zullen meer geneigd zijn rekening te houden met de genderdimensie indien het duidelijk is dat dit deel uitmaakt van de selectiecriteria, dat dit opgenomen zal worden in de overeenkomst en dat hierover gerapporteerd zal moeten worden alvorens er wordt overgegaan tot de uitbetaling.

2. Integratie van de genderdimensie in de verschillende stappen van de toekenningsprocedure

2.1. Beslissing tot uitgave van subsidies

De eerste stap in de procedure voor de toekenning van federale overheidssubsidies is die waarbij een federale instantie de **beslissing neemt overheidsgeld toe te kennen** aan organisaties om te werken of projecten uit te voeren rond de thema's die binnen de bevoegdheden van de overheidsinstantie vallen. Er zou vanaf het moment dat deze beslissing wordt genomen, aandacht moeten worden besteed aan het feit dat artikel 3, °3 van de 'wet *gender mainstreaming*' van 12 januari 2007 de integratie van de genderdimensie in de toekenningsprocedure voor subsidies verplicht maakt.

In het geval dat deze beslissing wordt vastgelegd in een **wet, koninklijk besluit of actieplan**, wordt hierin best expliciet vermeld dat er bij de aanwending van de subsidie rekening moet worden gehouden met de eventueel verschillende situatie van vrouwen en mannen (de genderdimensie). Dit kan dan een solide basis vormen om dit aspect doorheen heel de toekenningsprocedure in aanmerking te nemen.

Er kan worden gewerkt met een apart, algemeen artikel over de integratie van de genderdimensie of de aandacht voor de genderdimensie kan worden opgenomen in artikels die de verschillende stappen van de toekenningsprocedure betreffen (voorwaarden waaraan voldaan moet worden, evaluatiecriteria, enz.)

Duurzame ontwikkeling steunt op drie pijlers: de sociale, de economische en de ecologische. Zowel op sociaal niveau (bv. het armoederisico is niet hetzelfde voor vrouwen als voor mannen), economisch niveau (bv. in sommige sectoren zijn meer vrouwen aanwezig dan mannen en vice versa) en ecologisch niveau (bv. vrouwen en mannen hebben niet dezelfde houding ten aanzien van consumptie en recyclage) zijn er mogelijke verschillen tussen vrouwen en mannen. Om te verzekeren dat met de genderdimensie rekening wordt gehouden, zou in een wet of actieplan die het mogelijk maakt subsidies inzake duurzame ontwikkeling te voorzien best een verwijzing naar de verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie) worden opgenomen.

Voorbeeld: vermelding van de genderdimensie in een wet ter bevordering van de duurzame ontwikkeling

Om in aanmerking te komen voor de toekenning van een subsidie moet het project/ de organisatie duurzame ontwikkeling bevorderen en rekening houden met eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie).

2.2. Informatie over de subsidie

2.2.1. Kennisgeving

Subsidies moeten worden aangevraagd en dus moet er informatie worden verspreid over deze mogelijkheid. Reeds vanaf eender welke vorm van **kennisgeving** moet duidelijk worden gemaakt dat rekening houden met de verschillen in situatie tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie) een wettelijke verplichting is voor het ontvangen van een subsidie.

Heel wat projecten rond **ontwikkelingssamenwerking** hebben rechtstreeks of onrechtstreeks betrekking op de situatie van de inwoners (zowel vrouwen als mannen) van de partnerlanden. Het is dus zeer waarschijnlijk dat dergelijke projecten een genderdimensie bevatten, zeker wat bepaalde prioritaire thema's betreft. Er zijn bijvoorbeeld nog steeds grote verschillen in onderwijsniveau tussen meisjes en jongens. Hetzelfde geldt voor gezondheid, waar we zien dat er verschillen tussen vrouwen en mannen zijn in ziektes die opgelopen worden, maar ook in de toegang tot gezondheidszorg. Daarom zou in elke aankondiging voor subsidies met betrekking tot ontwikkelingssamenwerking een algemene verwijzing naar de genderdimensie moeten worden opgenomen. Hoe dit verder concreet gerealiseerd kan worden, kan worden uiteengezet in de informatie over de specifieke thema's en stappen in de toekenningsprocedure (zie infra).

Voorbeeld: vermelding van de genderdimensie in een aankondiging voor subsidies rond ontwikkelingssamenwerking

In overeenstemming met art. 3, 3° van de 'wet gender mainstreaming' van 12 januari 2007 en art. 11, §2, 1° van de wet van 19 maart 2013 betreffende de Belgische Ontwik-

kelingssamenwerking² moeten alle organisaties en projecten die een subsidie van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking ontvangen ter bevordering van de ontwikkelingssamenwerking rekening houden met de eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie) binnen het domein waarin wordt gewerkt.

Er is een sterke genderdimensie aanwezig in **criminaliteit en onveiligheid**: mannen en vrouwen plegen en ondergaan niet in dezelfde mate dezelfde soorten misdaden, vrouwen hebben meer last van onveiligheidsgevoelens, vrouwen en mannen hebben andere verwachtingen rond veiligheid, enz. In oproepen tot kandidaturen voor subsidies rond criminaliteitspreventie, zou reeds bij de algemene informatie kunnen worden vermeld dat er rekening moet worden gehouden met eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen. Eventueel kan er worden verduidelijkt wat hier mee wordt bedoeld, door bij wijze van illustratie de hierboven vermelde verschillen rond criminaliteit en onveiligheid te vermelden.

Voorbeeld: vermelding van de genderdimensie in een oproep tot deelname aan een wedstrijd voor projecten rond criminaliteitspreventie

Projecten moeten passen binnen de principes van de federale overheid, waaronder de gelijkheid van vrouwen en mannen, en dus, in overeenstemming met de 'wet gender mainstreaming' van 12 januari 2007, rekening houden met de eventueel verschillende situatie van vrouwen en mannen (de genderdimensie) op het vlak van veiligheid. Enkele voorbeelden van dergelijke verschillen zijn het verschil in onveiligheidsgevoel en het verschil in begane en ondergane misdaden.

Meestal wordt er **meer gedetailleerde informatie** gegeven dan enkel een algemene kennisgeving. Vaak neemt dit de vorm aan van een apart document met specifieke instructies. Ook hier moet de genderdimensie in worden geïntegreerd (zie infra).

2 Art. 11, § 2. De Belgische Ontwikkelingssamenwerking integreert op transversale wijze in al haar interventies: 1° de genderdimensie, die de empowerment van vrouwen en de gelijkheid tussen mannen en vrouwen in de samenleving beoogt.

Indien de informatie over de toekenningsprocedure zich toch beperkt tot een **algemene, beknopte kennisgeving**, wordt daarin ideaal gezien toch ook kort uiteengezet hoe de genderdimensie een rol zal spelen tijdens de verdere stappen van de toekenningsprocedure.

Indien de bekendmaking niet via schriftelijke wijze gebeurt, maar tijdens een **uitleg** of een **bijeenkomst** (voornamelijk voor werkingssubsidies) kan ook best op dat moment reeds worden aangehaald dat rekening houden met de verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie) een voorwaarde is om een subsidie te krijgen.

2.2.2. Instructies

Vaak bestaan er **specifieke instructies** inzake de manier waarop een subsidie kan worden aangevraagd. Deze geven aan welke acties moeten worden ondernomen voor het bekomen van een subsidie. Ook de voorwaarden waaraan dergelijke aanvragen en de aanvragende organisaties moeten voldoen, worden meestal verduidelijkt in deze instructies.

Allereerst kan er in de **inleiding** op de instructies worden verwezen naar de verplichte integratie van de genderdimensie in de toekenningsprocedure voor subsidies door artikel 3, 3° van de 'wet *gender mainstreaming*' van 12 januari 2007 te vermelden.

In het domein van de **voedselveiligheid** zou elk gesubsidieerd onderzoeksproject moeten bijdragen tot het identificeren van eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen, om zo de impact van bepaalde maatregelen op de gezondheid van vrouwen en mannen beter te kunnen evalueren. Dit kan zowel gaan over biologische verschillen (bv. verschillende tolerantiegrenzen, andere hormoonhuishouding en verschillende reproductieve organen) als over sociologische verschillen (bv. andere eetgewoontes en verschillende houding ten aanzien van voedselveiligheid). De noodzaak om deze verschillen te identificeren en beter te begrijpen in het kader van het gesubsidieerde onderzoek kan reeds vanaf de inleiding op de instructies worden aangehaald.

Voorbeeld: vermelding van de genderdimensie in een inleiding op instructies voor de aanvraag van onderzoeksfondsen rond voedselveiligheid

Deze subsidies worden toegekend voor wetenschappelijk onderzoek ter ondersteuning van het beleid omtrent voedselveiligheid. Alle onderzoeksinstellingen gevestigd in België kunnen op deze oproep inschrijven. Overeenkomstig de 'wet gender mainstreaming' van 12 januari 2007 moeten alle onderzoeksprojecten trachten eventuele verschillen die bestaan tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie) aan te halen.

Er kan ook meer **specifieke informatie** over de genderdimensie worden opgenomen. Die kan aangeven wat er van de aanvrager wordt verwacht. Dit kan op een beperkte manier gebeuren door het belang van de genderdimensie in het domein in kwestie aan te tonen en te verduidelijken dat de aanvrager zal moeten uitleggen hoe hij rekening zal houden met eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen.

Gender beïnvloedt de tijdstippen waarop en de plaatsen waar er wordt gereden, de houding ten aanzien van **verkeersveiligheid** en de uiteindelijke veiligheid van vrouwen en mannen in het verkeer. Door in de instructies voor het aanvragen van subsidies rond dit thema te verduidelijken dat gender een factor van belang is en aan te geven dat projecten hier rekening mee moeten houden indien ze wensen te worden gesubsidieerd, kan er worden vermeden dat deze dimensie over het hoofd wordt gezien.

Voorbeeld: vermelding van de genderdimensie in een reglement voor de aanvraag van subsidies ter bevordering van de verkeersveiligheid

De genderdimensie speelt een belangrijke rol bij verkeersveiligheid en bij de efficiëntie van projecten hierrond. Mannen zijn twee keer meer betrokken bij verkeersongevallen dan vrouwen en komen tot drie keer meer te overlijden ten gevolge van een verkeersongeluk. Vrouwen zijn dan weer vaker dan mannen als passagier betrokken bij ongelukken. Mannen kruipen ook bijna drie keer meer dan vrouwen achter het stuur onder invloed van alcohol. Geef in uw subsidieaanvraag duidelijk aan op welke manier uw project met deze en andere vergelijkbare verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie) rekening zal houden.

De instructie kan echter ook **uitgebreider** worden uitgewerkt. Er kan worden verduidelijkt dat de aanvraag moet vermelden wat de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroep (of een benadering daarvan) van de organisatie of het project is, welke verschillen er bestaan tussen deze vrouwen en mannen en op welke manier de aanvragende organisatie hier rekening mee zal houden.

Om zo doeltreffend mogelijk te zijn zouden projecten en organisaties in het domein van **conflictpreventie en vredesopbouw** rekening moeten houden met het feit dat vrouwen en mannen gewapende conflicten niet op dezelfde manier ervaren. Zo worden mannen als strijders meer rechtstreeks geconfronteerd met geweld, terwijl vrouwen en meisjes een groot deel van de burgerslachtoffers uitmaken en de voornaamste slachtoffers zijn van seksueel geweld. Daarnaast wordt er in periodes van wederopbouw best ook aan vrouwen gevraagd waar ze nood aan hebben, aangezien hun dagelijkse noden niet altijd overeenstemmen met die van mannen.

Aanvragers van subsidies kunnen hier best op worden gewezen. Door precieze vragen te stellen in verband met de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van het doelpubliek en eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen wordt aan de aanvragers verduidelijkt wat er precies wordt verwacht.

Voorbeeld: specifieke instructies over de genderdimensie in de aanvraag voor subsidies rond conflictpreventie en vredesopbouw

Geef weer op welke doelgroep het project van toepassing zal zijn.

Wat is het aandeel van vrouwen en mannen binnen deze doelgroep?

Bestaan er binnen het toepassingsgebied van het project verschillen tussen vrouwen en mannen? Zo ja, op welke manier zal daar rekening mee worden gehouden?

Een specifieke vorm van instructies is de **subsidiegids** of **handleiding voor de aanvraag van subsidies**. Deze geven vaak een meer gedetailleerde uitleg over de manier waarop de aanvraag ingediend moet worden. Dit is een uitgelezen gelegenheid om dieper in te gaan op de verwachtingen met betrekking tot de integratie van de genderdimensie en er kunnen eventueel voorbeelden worden gegeven.

Armoedebestrijding en maatschappelijke integratie bevatten een sterke genderdimensie. Vrouwen en mannen hebben onder invloed van tradities in onze samenleving nog vaak andere rollen. Dit leidt ertoe dat het armoederisico en de kans op

sociale uitsluiting niet dezelfde zijn voor vrouwen en mannen. In een subsidiegids of handleiding over de aanvraag van subsidies voor projecten in deze domeinen, zou dus de aandacht moeten worden gevestigd op deze verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie). Dit kan door hierover een algemene vermelding te maken en nadien te verduidelijken wat dit concreet betekent voor de verschillende thema's.

Voorbeeld 1: algemene vermelding van de genderdimensie in een subsidiegids rond armoedebestrijding en maatschappelijke integratie

Gender is een transversaal thema waarvoor aandacht moet zijn binnen alle projecten waarvoor een subsidieaanvraag wordt ingediend. Indien dit niet gebeurt, kan de subsidie niet toegekend worden.

Voorbeeld 2: specifieke vermeldingen van de genderdimensie in een subsidiegids voor subsidies rond armoedebestrijding en maatschappelijke integratie

Thema gezonde voeding: In kansarme gezinnen wordt niet altijd aandacht besteed aan gezonde voeding. Projecten hierrond moeten rekening houden met verschillen tussen vrouwen en mannen. Enkele voorbeelden hiervan zijn de verschillende voedingsnoden van vrouwen en mannen (hoeveelheid calcium, hoeveelheid vezels, enz.) en in het bijzonder van meisjes en jongens in hun puberteit (hoeveelheid ijzer). Zwangere vrouwen en vrouwen die borstvoeding geven, hebben eveneens specifieke noden waar aandacht aan moet worden besteed.

Geef in uw aanvraag weer op welke manier het voorgestelde project rekening zal houden met eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen binnen dit thema.

Thema buitenschoolse initiatieven voor kansarme kinderen: Kinderen uit kansarme gezinnen krijgen niet altijd dezelfde mogelijkheden om deel te nemen aan buitenschoolse initiatieven. Dit beperkt hun ontwikkeling en kan leiden tot sociaal isolement. Projecten binnen dit thema zouden zich zowel op meisjes als jongens moeten richten. De keuze van de buitenschoolse activiteiten mag niet tot gevolg hebben dat meisjes of jongens onrechtstreeks uitgesloten worden omdat de activiteiten hen niet bevallen. In dat kader interesseren de activiteiten ideaal gezien zowel jongens als meisjes en bevorderen ze de vorming van gemengde groepen. Indien dit niet mogelijk is, moet het project meerdere activiteiten voorstellen, waarbij sommige eerder jongens interesseren en andere eerder meisjes. Alle activiteiten moeten echter toegankelijk zijn voor iedereen.

Geef in uw aanvraag weer op welke manier het voorgestelde project rekening zal houden met eventuele verschillen tussen jongens en meisjes binnen dit thema.

Of de instructies nu de vorm aannemen van een kort document met richtlijnen of een meer uitgebreide handleiding, ze verduidelijken best op welke manier ze rekening houden met de verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie) een rol zal spelen doorheen heel de procedure. Zo kan worden aangegeven dat de mate waarin rekening wordt gehouden met de genderdimensie, gebruikt zal worden als **uitsluitingscriterium** en/of als **evaluatie- of gunningscriterium**. Ook kan in de **overeenkomst** opgenomen worden dat dit engagement effectief moet worden uitgevoerd. Eventuele verwachtingen in verband met de genderdimensie in de stap van de **rapportering** en de **evaluatie** worden hier eveneens best reeds verduidelijkt (zie infra).

2.3. Aanvraag om een subsidie te verkrijgen

2.3.1. Documenten voor de aanvraag

Indien er een standaard **aanvraagformulier** wordt voorzien, kan dit zo aangepast worden dat het voor de aanvragende organisatie duidelijk is wat er precies verwacht wordt op het vlak van de integratie van de genderdimensie.

Er kan in het formulier een **algemene vraag** opgenomen worden over de manier waarop de aanvrager van de subsidie rekening zal houden met eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie). Ook indien de aanvrager van mening is dat het niet relevant is aandacht te besteden aan deze verschillen of er van overtuigd is dat er geen verschillen zijn, moet dit worden verantwoord. Dit kan helpen te vermijden dat aanvragers uit gemakzucht aangeven dat er geen genderdimensie is.

Voor onderzoeksprojecten in het algemeen is het altijd een goed idee het belang van de genderdimensie aan te halen omdat zo vermeden kan worden dat deze over het hoofd wordt gezien en omdat er op deze manier meer wetenschappelijke informatie over de genderdimensie binnen het onderzoeksdomein kan worden verkregen. In het specifiek geval van **druggebruik** nemen vrouwen bijvoorbeeld traditioneel niet

dezelfde soorten drugs als mannen. Het Federaal Onderzoeksprogramma Drugs 2014 van de POD Wetenschapsbeleid was op dit gebied een goede praktijk. Het indieningsformulier³, dat duidelijk maakt welke informatie er moet worden geleverd, geeft aan dat er rekening moet worden gehouden met de genderdimensie. Het formulier geeft ook aan dat aanvragers die van mening zijn dat hun project geen genderdimensie bevat, dit moeten verantwoorden.

Voorbeeld: vraag over de genderdimensie in het indieningsformulier voor projecten binnen het Federaal Onderzoeksprogramma Drugs

1.7. Genderdimensie:

Ontwikkelingen in de samenleving hebben significante genderdimensies. Aanvragers moeten hieronder verduidelijken hoe ze in hun voorstel rekening zullen houden met de genderdimensie en hoe dit het begrip van het thema kan verbeteren. Indien aanvragers vinden dat deze dimensie niet relevant is voor hun voorstel, worden zij uitgenodigd om dit te verantwoorden.

Er kan ook **meer in detail** worden getreden door specifieke vragen te stellen. Dit heeft als voordeel dat er minder kans is om ontwijkend en vaag te antwoorden en dat het de aanvragers aanzet tot een reflectie over de verschillende situatie van vrouwen en mannen (de genderdimensie). Er kan worden gevraagd naar het naar geslacht uitgesplitste doelpubliek (of een benadering daarvan) van de organisatie of het project, naar de eventuele verschillen tussen deze vrouwen en mannen binnen dit doelpubliek en naar de manier waarop de aanvragende organisatie hier rekening mee zal houden. Dit geeft de aanvragers direct ook een duidelijker idee van wat er precies verwacht wordt rond de integratie van de genderdimensie bij de uitvoering van het project. De vragen over de genderdimensie kunnen apart worden gesteld of worden opgenomen in reeds voorziene vragen.

Inzake **consumptie**, bestaan er verschillen tussen vrouwen en mannen op het vlak van de types goederen die worden gekocht, de bedragen die worden gespendeerd en de vatbaarheid voor marketing en impulsaankopen. Door bepaalde vragen over dit type verschillen op te nemen in het aanvraagformulier voor de subsidies, kan men

3 http://www.belspo.be/belspo/organisation/Call/forms/drug2014/drug2014_subform_en.doc

de aanvragende organisaties stimuleren om daarmee rekening te houden met deze verschillen.

Voorbeeld: vragen over de genderdimensie in een aanvraagformulier voor subsidies inzake duurzame productie- en consumptiepatronen

Welke doelgroep wil u met dit project bereiken en wat is de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van deze groep?

Bestaan er binnen het toepassingsgebied van uw project verschillen tussen vrouwen en mannen en op welke manier zal er met dergelijke verschillen rekening worden gehouden?

2.3.2. Actieplan

Vooraf voor structurele subsidies aan organisaties, maar soms ook voor projectsubsidies, wordt er gevraagd een **actieplan** bij de aanvraag te voegen. Dit moet dan aangeven welke acties de organisatie binnen een bepaalde termijn (meestal een jaar) plant uit te voeren. Er kan worden gevraagd in dit actieplan aandacht te besteden aan de manier waarop bij de verschillende acties rekening zal worden gehouden met de verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie).

Soms wordt er een model van actieplan voorgesteld dat moet worden gebruikt. Door hier een algemene of enkele specifiekere vragen over de genderdimensie in op te nemen, kan men vermijden dat deze dimensie over het hoofd wordt gezien.

Er zijn heel wat verschillen tussen vrouwelijke en mannelijke **zelfstandigen**. Vrouwen bevinden zich vaak in andere sectoren en starten vaak kleinschaliger dan mannen. Ze zijn ook met minder en hebben bijgevolg ook minder rolmodellen. De traditionele rolverdeling met betrekking tot zorgtaken kan dan weer verschillen veroorzaken op het vlak van beschikbaarheid en de omvang van hun activiteit.

Organisaties die subsidies ontvangen voor de ondersteuning van zelfstandigen moeten met dergelijke verschillen rekening houden. Indien deze organisaties een actieplan moeten indienen voor het ontvangen van de subsidie, kan er worden gevraagd om in dit actieplan aan te geven hoe er rekening gehouden zal worden met de verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie). Dit kan op twee manieren.

Voorbeeld 1: algemene vermelding van de genderdimensie bij instructies voor de opmaak van het actieplan

Geef bij alle acties in het actieplan aan op welke manier er rekening wordt gehouden met eventuele verschillen in situatie tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie).

Voorbeeld 2: specifieke vermeldingen van de genderdimensie bij instructies voor de opmaak van het actieplan

Vermeld de acties die u voorziet om de vooropgestelde doelstellingen te realiseren en geef aan op welke manier er hierin rekening gehouden zal worden met eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie).

Vermeld de indicatoren die u zult gebruiken om te evalueren of de doelstellingen worden behaald. Splits de indicatoren uit naar geslacht indien ze betrekking hebben op individuen.

Vermeld hoe u informatie zal verspreiden over uw organisatie en haar acties en op welke manier u erop zal toezien dat deze informatie zowel vrouwen als mannen zal bereiken.

Bij projecten rond **werkstraffen**⁴ moet rekening worden gehouden met de verschillende capaciteiten, interesses, noden, enz. van vrouwen en mannen, wil men de projecten zo efficiënt en succesvol mogelijk maken. Indien organisaties een actieplan moeten indienen voor hun project, kunnen de instructies voor dit plan aangeven dat het plan duidelijk moet maken op welke manier er aandacht zal worden besteed aan de verschillende situatie van vrouwen en mannen (de genderdimensie).

Voorbeeld: vermelding van de genderdimensie in vragen die de opmaak van het actieplan moeten omkaderen

Wat zijn de doelstellingen van het project? Worden er acties ondernomen om te verzekeren dat deze zowel voor vrouwen als voor mannen worden gehaald?

4 De autonome werkstraf bestaat uit een aantal uren onbezoldigd werk ten bate van de gemeenschap. De opdracht van de justitieassistent bestaat erin een enquête uit te voeren om de inhoud van de straf te bepalen en vervolgens in de opvolging te voorzien.

Worden er opleidingen en didactische materialen voorzien? Houden deze rekening met eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen?

Wordt er training voor het begeleidend personeel voorzien? Haalt deze training eventuele verschillen aan tussen vrouwen en mannen?

2.3.3. Erkenning als organisatie

Soms moeten organisaties eerst een **erkenning** aanvragen bij de subsidiërende instantie alvorens ze subsidies kunnen aanvragen. Dit gebeurt vooral voor de structurele subsidiëring van de werkingskosten van organisaties, maar kan ook worden gevraagd voor projectsubsidies. In het kader van dergelijke erkenningsaanvragen wordt ook best een criterium opgenomen rond de aandacht voor de situatie van vrouwen en mannen (de genderdimensie) en vraagt men ideaal gezien dat de organisatie bij haar aanvraag aangeeft welke verschillen tussen vrouwen en mannen ze identificeert in haar werkveld en hoe daar rekening mee zal worden gehouden.

Zowel in de sociale, als in de economische en ecologische pijler van **duurzame ontwikkeling** moet er rekening gehouden worden met eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen, zodat de ontwikkeling iedereen ten goede komt en iedereen er zijn of haar bijdrage toe kan leveren. Erkende organisaties die in aanmerking komen voor subsidies zouden hierover moeten waken. De aandacht die wordt besteed aan de verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie) zou dus als voorwaarde moeten worden opgenomen in oproepen tot kandidaatstelling en eventuele wettelijke basissen (wetten, koninklijke besluiten, ...; zie supra) voor de erkenning als organisatie die in aanmerking komt om subsidies te ontvangen. Kandidaatorganisaties zouden dan in hun erkenningsdossier moeten aangeven welke verschillen tussen vrouwen en mannen ze identificeren in hun werkdomein en hoe ze daar rekening mee zouden houden.

Voorbeeld: criterium rond de genderdimensie voor een erkenning als organisatie die subsidies kan ontvangen ter bevordering van de duurzame ontwikkeling

Voorwaarde om in aanmerking te komen voor erkenning: rekening houden met de verschillen in situatie van vrouwen en mannen (de genderdimensie).

2.3.4. Niet-formele aanvraag

In het geval er geen reglement of formele aanvraagprocedure is voor het toekennen van subsidies, moet in navolging op de 'wet *gender mainstreaming*' bij het toekennen van subsidies toch rekening worden gehouden met de verschillende situatie van vrouwen en mannen (de genderdimensie).

Als aanvragen op een **niet-gereguleerde manier** kunnen worden ingediend, moet de dossierbeheerder die dergelijke dossiers ontvangt de aanvragers vragen te verduidelijken op welke manier ze rekening zullen houden met de genderdimensie en hen concreet uitleggen wat dit inhoudt.

Indien de aanvraag wordt behandeld tijdens een **bijeenkomst**, moeten de hierboven vermelde elementen worden besproken.

2.4. Toekenning van de subsidie

2.4.1. Toekenningsvoorwaarden

Nadat een aanvraag is ingediend, moet worden beslist of de subsidie wordt toegekend of niet. Dit gebeurt in de meeste gevallen op basis van (op voorhand vastgelegde) **toekenningsvoorwaarden**. Dit is het moment bij uitstek om het belang van de genderdimensie te verduidelijken en aan de aanvragers aan te geven wat er op dit vlak van hen wordt verwacht. Normaal gezien werden deze voorwaarden ook reeds verduidelijkt tijdens de bekendmaking van de subsidie en doorheen de informatie over de aanvraagprocedure.

Zo kan het feit dat men geen rekening houdt met de genderdimensie worden gebruikt als **uitsluitingscriterium**: indien de aanvraag niet (voldoende) aangeeft hoe er met de eventueel verschillende situatie van vrouwen en mannen rekening zal worden gehouden, zal het project in ieder geval niet worden goedgekeurd. Indien hierover in het aanvraagformulier een vraag werd gesteld, komt het niet (op een adequate manier) beantwoorden van deze vraag neer op een uitsluiting van de toekenningsprocedure.

Inzake **gezondheid** en het **gebruik van geneesmiddelen** bestaan er heel wat verschillen tussen vrouwen en mannen: verschillen in levensverwachting, ziektes, houding ten aanzien van medicatie, effect van de medicijnen, enz. Het is dus nodig om te vragen om bij de uitvoering van projecten in dit domein rekening te houden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen. Pilootprojecten in het bijzonder zijn zeer geschikt om dieper in te gaan op bepaalde onderwerpen en bepaalde informatie naar voren te brengen onder de vorm van aanbevelingen.

Dit kan worden bereikt door aandacht voor de genderdimensie op te nemen in de verplichte criteria waaraan elk project moet voldoen. Indien niet aan deze criteria kan worden voldaan, maakt het project geen kans om te worden goedgekeurd.

Voorbeeld: de genderdimensie als uitsluitingscriterium voor pilootprojecten rond geneesmiddelenverbruik

Alle projecten moeten erop toezien dat de vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de groep patiënten in verhouding is met de vertegenwoordiging van vrouwen en mannen binnen de groep van de toekomstige gebruikers van het geneesmiddel.

Alle projecten moeten aangeven op welke manier er rekening zal worden gehouden met eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen tijdens het project en in de aanbevelingen.

Aandacht voor gender kan ook opgenomen worden in **evaluatie- of gunningscriteria**. De mate waarin rekening wordt gehouden met de genderdimensie kan dan worden beoordeeld en dit kan dan samen met de beoordeling van andere criteria deel uitmaken van het eindoordeel dat bepaalt of de subsidie wordt toegekend of niet.

In 2014 werd door de POD Wetenschapsbeleid een oproep⁵ gelanceerd binnen het **programma BRAIN-be (Belgian Research Action through Interdisciplinary Networks)**. Deze oproep concentreerde zich op drie assen van het programma. Binnen deze assen zijn mogelijk verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie) aanwezig: As 2 - Geosystemen, heelal en klimaat, As 3 - Cultureel, historisch en wetenschappelijk erfgoed en As 5 - Belangrijke maatschappelijke uitdagingen.

5 https://www.belspo.be/belspo/organisation/Call/forms/Brain2014/BRAIN-be_dosinfo_N_call2014%20network-final.pdf

Zeker in as 3 (bv. aandacht voor de verschillende rollen van vrouwen en mannen bij het ontstaan van dit erfgoed en de sociale context die het moeilijker maakte voor vrouwen om invloed uit te oefenen) en as 5 (bv. kennisverschillen tussen vrouwen en mannen inzake digitalisering en verschillende houdingen ten aanzien van consumptie en recycling) is waarschijnlijk een genderdimensie aanwezig. Ook in as 2 zou trouwens een genderdimensie aanwezig kunnen zijn (bv. verschillende gevolgen van klimaatverandering voor vrouwen en mannen vanwege hun verschillende socio-economische situatie, hun consumptiepatronen, hun interesses, enz.).

Vandaar dat het relevant is dat de integratie van de genderdimensie is opgenomen onder de evaluatiecriteria die de basis vormen voor de toekenningsbeslissing. Dit wordt bovendien versterkt door het feit dat in het indieningsformulier ook volgende vraag wordt gesteld "Beschrijf en specificer, indien relevant, hoe in het onderzoek rekening wordt gehouden met de genderdimensie." Dit stimuleert de aanvragers om hier effectief over na te denken en geeft de wetenschappelijke experts die beslissen over de toekenning ook een basis om de integratie van de genderdimensie in het project te evalueren.

Voorbeeld: de genderdimensie als evaluatiecriterium voor netwerkprojecten binnen BRAIN-be

4.3.3 EVALUATIECRITERIA

De algemene evaluatiecriteria die door de experts in aanmerking zullen worden genomen, zijn de volgende:

- *positionering/pertinentie van het voorgesteld onderzoek ten opzichte van de oriëntaties van de oproep;*
- *potentieel gebruik of integratie van de resultaten van het project door de wetenschappelijke gemeenschap, de maatschappij en de beleidsmakers;*
- *relevantie van de voorstellen tot verspreiding en beschikbaarstelling van de resultaten*
- *het profiel van de leden, de rol en de werking van het opvolgingscomité;*
- *de integratie van maatschappelijk relevante thema's zoals duurzaamheid, de genderdimensie, ...*

Eventueel kan er ook worden verduidelijkt dat aan de evaluatiecriteria **punten** zullen worden toegekend. In dat geval kan er aan alle criteria evenveel waarde gehecht worden of kunnen bepaalde criteria meer punten waard zijn dan andere.

In het kader van **ondersteunings- en opvangprojecten voor asielzoekers en migranten** moeten verschillen tussen vrouwen en mannen inzake het opleidingsniveau, de geletterdheid, de gezinssituatie, de opname van zorgtaken, de interesses, enz. bijvoorbeeld in acht worden genomen bij de inrichting van opvanglocaties en bij de organisatie van activiteiten en projecten rond capaciteitsopbouw.

Projecten die hier geen aandacht aan besteden kunnen onbewust de helft van hun doelpubliek uitsluiten en daardoor minder efficiënt zijn. Dit verantwoordt de toevoeging van 'aandacht voor de verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie)' aan de criteria die de basis zullen vormen voor de becijfering en uiteindelijke goed- of afkeuring van de projecten. Op deze manier zal het niet of slechts gering rekening houden met de genderdimensie een impact hebben op het aantal punten dat het project behaalt en dus op de kans om wel of niet te worden goedgekeurd.

Voorbeeld: de genderdimensie als becijferd evaluatiecriterium voor projecten rond de ondersteuning en opvang van asielzoekers en immigranten

De projecten moeten aan volgende criteria voldoen. Elk van deze criteria zal een score van 0 tot 10 krijgen (0 is de zwakste score):

- *nieuw en innoverend;*
- *drager van sociale meerwaarde;*
- *aandacht voor de verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie);*
- *...*

Net zoals voor andere toekenningsvoorwaarden en om duidelijkheid te bevorderen, wordt best **op voorhand** (bij de kennisgeving en in de instructies) verduidelijkt dat gender als criterium zal worden gehanteerd (zie supra).

2.4.2. Toekenningscomité

Indien er een **comité** of **groep** bestaat of wordt opgericht om subsidieaanvragen te beoordelen en de subsidies toe te kennen, moet ook worden verzekerd dat dit comité beslissingen neemt die rekening houden met de verschillen in situatie van vrouwen en mannen (de genderdimensie).

In eerste instantie kan in de **statuten** of **richtlijnen** voor dit comité worden verwezen naar artikel 3, 3° van de 'wet *gender mainstreaming*' dat ook aan de leden van het comité de verplichting oplegt rekening te houden met de genderdimensie.

Vervolgens moet er op worden toegezien dat de beslissingen van dit comité effectief in lijn zijn met het hierboven vermelde wetsartikel. Dit kan door al de leden te **informer**en of zelfs een vorming te geven in verband met gender en de genderdimensie. Ook deze handleiding en de instrumenten die in de inleiding worden vermeld kunnen de leden van het comité bijstaan.

Een andere optie is het voorzien van een '**genderexpert**' binnen het comité die erover moet waken dat de beslissingen van het comité rekening houden met de integratie van de genderdimensie in de projecten, bijvoorbeeld door raad te geven of een advies te formuleren.

Er kan geen sprake zijn van ontwikkeling indien de helft van de bevolking wordt uitgesloten. Projecten rond **ontwikkelingssamenwerking** die de algemene situatie van een bepaalde gemeenschap willen verbeteren, moeten rekening houden met de eventueel verschillende situatie van vrouwen en mannen binnen die gemeenschap. Dit geldt voor meer vanzelfsprekende thema's als onderwijs en gezondheid, maar bijvoorbeeld ook voor domeinen als watermanagement. In veel ontwikkelingslanden zijn het vooral vrouwen die water gaan halen en gebruiken binnen het huishouden. Bij de aanleg van waterputten kan er naast naar technische criteria dus best ook worden gekeken naar de wensen van deze voornaamste gebruikers. Investeren in een waterput die niet wordt gebruikt omdat vrouwen het gevoel hebben dat ze er niet veilig zijn (gebrek aan verlichting, afgelegen locatie, enz.) of dat ze denken er geen winst bij te halen (te verre loopafstand van waar het water nodig is, terwijl andere, minder zuivere waterbronnen beschikbaar zijn) is een verspilling van middelen.

Indien de projecten worden voorgelegd aan een toekenningscomité, is het belangrijk dat dit comité eveneens evalueert of in deze projecten aandacht wordt besteed aan de eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie). Het comité moet zich volop bewust zijn van deze taak, die ook in eventuele richtlijnen moet zijn opgenomen. Ook in de projectoproep, waar de rol van het comité wordt verduidelijkt, kan worden aangegeven dat het comité bij de evaluatie van de projecten aandacht zal besteden aan de integratie van de genderdimensie. Op deze manier zijn aanvragers hier ook zeker van op de hoogte.

Voorbeeld 1: vermelding van de genderdimensie bij de evaluatiecriteria van een toekenningscomité voor projecten rond ontwikkelingssamenwerking

Een toekenningscomité zal de projecten die aan de technische vereisten voldoen, evalueren en zal bepalen welke projecten een subsidie zullen ontvangen. Hierbij zal rekening worden gehouden met de doeltreffendheid, de reikwijdte en duurzaamheid van het project evenals met de toe-eigening van het project door de lokale gemeenschap en de mate waarin aandacht zal worden besteed aan eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie).

Voorbeeld 2: vermelding van de genderdimensie bij de richtlijnen aan een toekenningscomité voor projecten rond ontwikkelingssamenwerking

Evalueer welke projecten geschikt zijn voor het ontvangen van een subsidie. Hoe scoort het project op:

- *doeltreffendheid;*
- *reikwijdte;*
- *duurzaamheid;*
- *toe-eigening door de lokale gemeenschap;*
- *aandacht voor eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie).*
- ....

Ten slotte wordt er soms een **schriftelijke neerslag** of **motivatie** over de beslissing van dergelijke comités verwacht. Daaraan systematisch een luik toevoegen over de integratie van de genderdimensie zal de leden van het comité op een structurele manier herinneren aan de verplichting hierrond.

In 2014 zijn de herdenkingen van 100 jaar **Eerste Wereldoorlog** van start gegaan. De nadruk hierbij ligt vaak op de gevechten en de soldaten, en dus op de mannen. Deze oorlog heeft echter ook een impact gehad op vrouwen en zij hebben ook een belangrijke – zij het minder zichtbare – rol gespeeld als verpleegsters, arbeidsters, verzetsstrijdsters, enz. Projecten die hier rekening mee houden, geven een vollediger beeld en kunnen ook een ruimer publiek aanspreken. Indien de aanvragen worden geanalyseerd door een wetenschappelijk comité of een toekenningscomité is het goed mogelijk dat dit comité een schriftelijke analyse maakt. Ideaal gezien wordt er in dit kader ook gevraagd om een appreciatie te geven van de manier waarop de verschillende situatie van vrouwen en mannen (de genderdimensie) is geïntegreerd in het project. Door een vast sjabloon te gebruiken voor alle evaluaties en daar standaard een punt rond de genderdimensie in op te nemen, is het natuurlijk gemakkelijker om te vermijden dat dit over het hoofd wordt gezien.

Voorbeeld: vermelding van gender in een modelrapport voor de evaluatie van projecten rond 100 jaar Eerste Wereldoorlog door een toekenningscomité

Evalueer het project op de volgende punten:

- *Thema: Houdt het thema van het project verband met de herdenking van de Eerste Wereldoorlog?*
- *Meerwaarde: Wat is de meerwaarde van dit project voor de herdenking van de Eerste Wereldoorlog? Is het project innovatief?*
- *Genderdimensie: Haalt het project zowel de situatie van vrouwen als van mannen aan?*
- ...

2.5. Overeenkomst ter vastlegging van de subsidie

2.5.1. Vastleggingsdocumenten

Ten slotte kan ook in de **documenten** die een projectsubsidie of een werkingssubsidie vastleggen worden opgenomen dat de aanvrager de subsidie krijgt op voorwaarde dat deze effectief rekening zal houden met de verschillen tussen vrouwen en mannen. Het opnemen van deze verwachting in de overeenkomst is een sterke stimulans voor de ontvangers van de subsidie om hier aan te voldoen en geeft de subsidiërende instantie een instrument om hier expliciet naar te vragen.

Dit kan door hierover in het document in kwestie minstens expliciet **een zin** op te nemen in de aard van: 'In overeenstemming met de wet *gender mainstreaming* van 12 januari 2007 moet het gesubsidieerde project/de gesubsidieerde organisatie die het onderwerp uitmaakt van deze overeenkomst, rekening houden met eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen.'

Daarnaast kunnen ook **concrete verwachtingen** worden neergeschreven in de vastleggingsdocumenten. Er kan op procedureel niveau worden gevraagd aandacht te hebben voor de integratie van de genderdimensie, bijvoorbeeld in de methodologie of de uitwerking van het project, in begeleidingscomités, in tussentijdse en evaluatierapporten. Er kunnen ook verwachtingen opgesomd worden die specifiek van toepassing zijn op de doelstelling van het project of de taken van de organisatie: de toevoeging van een onderdeel rond gender in een publicatie of document met aanbevelingen, de uitsplitsing naar geslacht van verzamelde gegevens, de organisatie van een conferentie op gendergevoelige wijze (tijdstip, locatie, behandeling van het thema), de publicatie van een brochure die beide geslachten aanspreekt, enz.

In de overeenkomst en de communicatie daarrond kan ook worden verwezen naar de manier waarop er bij de **evaluatie** van het project of de werking van de organisatie gekeken zal worden naar de manier waarop er rekening is gehouden met de genderdimensie (zie infra).

Indien de toekenning van de subsidie het onderwerp uitmaakt van een **koninklijk besluit** kan hierin reeds worden verwezen naar de verplichte integratie van de genderdimensie.

Gelijkheid van vrouwen en mannen wordt tot één van de aspecten van het **diversiteitsbeleid** gerekend en er kunnen dus subsidies worden toegekend die specifiek als doelstelling hebben de gelijkheid van vrouwen en mannen onder het personeel te bevorderen. De integratie van de genderdimensie vereist echter dat ook in andere projecten, bijvoorbeeld ten voordele van mensen met een handicap of een migratieachtergrond, wordt gekeken naar de genderdimensie, aangezien de situatie van vrouwen en mannen binnen deze doelgroepen niet noodzakelijk dezelfde is. Rekening houden met de verschillen tussen vrouwen en mannen maakt de acties inclusiever en efficiënter.

Indien er voor de toekenning van dergelijke projecten een koninklijk besluit wordt opgesteld, zou de 'wet *gender mainstreaming*' in de preambule kunnen worden vermeld en er een artikel kunnen worden toegevoegd dat verduidelijkt dat alle projecten rekening moeten houden met de eventueel verschillende situatie van vrouwen en mannen (de genderdimensie). Ook zou er kunnen worden vermeld dat in de overeenkomst voor deze subsidies altijd moet worden opgenomen dat er rekening zal worden gehouden met de genderdimensie.

Voorbeeld 1: vermelding van de genderdimensie in de preambule op een koninklijk besluit ter vastlegging van projecten rond diversiteit

Gelet op de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen, art. 3, °3.

Voorbeeld 2: artikel over de genderdimensie in een koninklijk besluit ter vastlegging van projecten rond diversiteit

De subsidie wordt toegekend op voorwaarde dat het project in kwestie rekening houdt met eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie) binnen de doelgroep van het project.

Voorbeeld 3: vermelding van de genderdimensie in een artikel over de overeenkomst in een koninklijk besluit ter vastlegging van projecten rond diversiteit

Een overeenkomst, die onder andere vermeldt dat het project rekening moet houden met eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie) en

die afgesloten wordt tussen de subsidiërende instantie en de begunstigde, bepaalt de modaliteiten en de wijze waarop het gebruik van de subsidie wordt verantwoord.

Ook in uiteindelijke **overeenkomsten, conventies of contracten** wordt best duidelijk aangegeven dat de subsidiërende instantie vanwege de 'wet *gender mainstreaming*' verwacht dat de ontvangers de situatie van vrouwen en mannen analyseert en rekening houdt met eventuele verschillen in situatie in het kader van hun activiteiten.

'De burger' bestaat niet. Dit concept verzamelt een massa personen met specifieke karakteristieken. Zo goed als elke burger is ofwel man ofwel vrouw en hun situatie en rol in de samenleving wordt enorm beïnvloed door dit kenmerk. Gesubsidieerde onderzoeksprojecten die binnen verschillende domeinen beleidsvoorstellen willen aanreiken zodat de **situatie van de burger** kan worden verbeterd, houden dan ook best rekening met eventuele verschillen in situatie van vrouwen en mannen (de genderdimensie). Zo hebben gezondheid en arbeid bijvoorbeeld een duidelijke genderdimensie, maar ook voor de werking van instellingen (bv. zijn de instellingen voldoende afgestemd op de noden en de dagelijkse routines van zowel vrouwen als mannen?) en vergrijzing van de migrantenpopulatie (bv. hebben de specifieke rolverdelingen tussen vrouwen en mannen in de migrantenpopulatie een gelijkaardige of een andere impact op de vergrijzing dan de rolverdelingen binnen de autochtone populatie?) kan het nuttig zijn te vragen dat er een genderanalyse wordt gemaakt tijdens het onderzoek. Dit kan worden opgenomen in modelovereenkomsten en eventuele technische specificaties die worden vastgelegd alvorens de projecten van start gaan.

Voorbeeld 1: vermelding van de genderdimensie in een modelovereenkomst voor projecten rond sociologisch onderzoek

In uitvoering van de 'wet gender mainstreaming' van 12 januari 2007 moet de genderdimensie worden geïntegreerd doorheen heel het project. Er moet worden geanalyseerd of er binnen het domein van het onderzoeksproject verschillen zijn tussen vrouwen en mannen en hoe er met dergelijke verschillen best rekening wordt gehouden.

Voorbeeld 2: vermelding van de genderdimensie in technische specificaties voor projecten rond sociologisch onderzoek

Doorheen heel het project moet aandacht worden besteed aan de eventueel verschillende situatie van vrouwen en mannen (de genderdimensie). De methodologie en de verslagen in het bijzonder moeten dit onderwerp systematisch aankaarten. Alle cijfergegevens die worden verzameld op het niveau van het individu zullen worden uitgesplitst naar geslacht en er zal per dataset worden aangehaald of de verschillen tussen vrouwen en mannen statistisch significant zijn.

2.5.2. Verklaring op erewoord

In het kader van sommige overeenkomsten wordt er gevraagd een **verklaring op erewoord** te ondertekenen. Dit heeft als doel voor bepaalde punten een duidelijk engagement of akkoord te krijgen van de ontvangers van de subsidie. In dergelijke verklaringen kan er een punt worden opgenomen dat stelt dat de ontvangende organisatie op de hoogte is van de verplichting om rekening te houden met de eventueel verschillende situatie van vrouwen en mannen. Indien er geen verklaring op erewoord is voorzien, kan er één opgemaakt worden, specifiek voor de integratie van de genderdimensie. Voor organisaties die reeds meerdere jaren subsidies ontvangen voor hun werkingskosten kan een dergelijke verklaring op erewoord een duidelijk signaal zijn dat er vanaf nu verwachtingen zijn inzake de genderdimensie.

Zie 'Bijlage: Verklaring op erewoord voor de integratie van de genderdimensie in een organisatie/project' voor een voorbeeld van een verklaring op erewoord, specifiek gericht op de integratie van de genderdimensie.

Oudere vrouwelijke werknemers hebben niet noodzakelijk dezelfde noden en interesses als oudere mannelijke werknemers. Om deze werknemers zo goed mogelijk te blijven motiveren wordt er bij projecten rond de verbetering van de arbeidsomstandigheden (bv. door middel van functiewijzigingen en opleidingen) best rekening gehouden met deze verschillen. In een verklaring op erewoord, die aangeeft tot welke acties de ontvanger van de subsidie zich engageert, kan worden opgenomen dat het project in kwestie rekening moet houden met de verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie).

Voorbeeld: vermelding van de genderdimensie in een verklaring op erewoord voor projecten rond de arbeidsomstandigheden van 45-plus werknemers

De onderneming die de toelage aanvraagt:

- verbindt er zich toe elke belangrijke wijziging in de actie mee te delen aan de administratie;
- verklaart dat de acties slechts zullen beginnen nadat de toelageaanvraag werd ingediend;
- verbindt er zich toe bij de uitwerking en uitvoering van de projecten rekening te houden met eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie) en de projecten hieraan aan te passen;
- ...

2.5.3. Informatie over de overeenkomst

Eventueel kan bij het **informer**en van de begunstigde over de uiteindelijke toekenning van de subsidie extra nadruk gelegd worden op de verplichting tot integratie van de genderdimensie. Zo kan er in de brief die informeert over de toekenning van de subsidie of die een opgestuurd voorstel van bijeenkomst begeleidt, een zin opgenomen worden die wijst op de verplichting. Dit kan eventueel dezelfde zin zijn als diegene die in de overeenkomst is gebruikt.

In het geval van terugkerende structurele subsidies voor de werkingskosten van organisaties kan dit nuttig zijn, zeker indien er een clause over de verschillende situatie van vrouwen en mannen (de genderdimensie) aan de overeenkomst is toegevoegd die er de vorige jaren niet in stond.

In het kader van werkingssubsidies voor organisaties die zich bezighouden met **diversiteit, interculturaliteit en gelijkheid van kansen**, kunnen er fondsen worden gegeven aan organisaties die zich specifiek concentreren op de bevordering van de gelijkheid van vrouwen en mannen. Dit betekent echter niet dat organisaties die werken rond andere aspecten zoals afkomst, handicap, seksuele geaardheid, enz. hier geen aandacht aan zouden moeten besteden. Lesbiennes ondergaan niet exact dezelfde problemen als homo's. Gehandicapte vrouwen kunnen worden geconfronteerd met andere situaties dan gehandicapte mannen. De verschillen in de positie van vrou-

wen en mannen zijn vaak nog sterker in migrantengemeenschappen. Indien aandacht voor dit aspect in alle overeenkomsten wordt opgenomen, kan hier eveneens naar worden verwezen in een standaardbrief ter kennisgeving van de toekenning van de subsidie.

Voorbeeld: vermelding van de genderdimensie in een brief over de overeenkomst met organisaties die werken rond diversiteit, interculturaliteit en gelijkheid van kansen

Wij vestigen graag uw aandacht op het feit dat de subsidiërende instantie in uitvoering van artikel 3, 3° van de 'wet gender mainstreaming' van 12 januari 2007 in de overeenkomst heeft opgenomen dat uw organisatie bij de uitvoering van haar activiteiten rekening moet houden met de eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie). Tijdens de controle op de uitvoering van de overeenkomst zal u worden gevraagd aan te tonen dat dit is gebeurd.

2.6. Evaluatie van het gesubsidieerde project/de gesubsidieerde organisatie

Indien er een evaluatie wordt gemaakt van de manier waarop de subsidie werd gebruikt, moet in dit kader ook worden geëvalueerd of er rekening is gehouden met de verschillen tussen vrouwen en mannen (de genderdimensie). De voornaamste manier waarop dit kan gebeuren is door het **eindresultaat** te analyseren en te kijken of verschillen tussen vrouwen en mannen werden aangehaald in de gesubsidieerde conferentie of publicatie, of de gesubsidieerde communicatiecampagne op een genderbewuste manier werd uitgevoerd, of de structureel gesubsidieerde organisatie bij al haar activiteiten rekening hield met de genderdimensie? Indien er in het kader van de subsidie **statistieken** worden aangeleverd die betrekking hebben op individuen, is het belangrijk dat deze naar geslacht zijn uitgesplitst.

In heel wat gevallen moet de ontvanger bij het afronden van het gesubsidieerde project expliciet verantwoording afleggen voor wat er met de ontvangen fondsen is gebeurd. Naast een financieel verslag, moet er meestal ook een **inhoudelijk verslag of eindrapport** worden afgeleverd. Organisaties die structurele subsidies krijgen om hun werkingskosten te dekken moeten meestal een **jaarverslag** opmaken over hun

activiteiten tijdens het voorbije jaar. Dit vormt een goede gelegenheid om te vragen op welke manier er bij het gebruik van de subsidie aandacht is besteed aan de integratie van de genderdimensie. Aangezien dergelijke verslagen een impact kunnen hebben op de beslissing van de subsidiërende instantie om al dan niet tot betaling over te gaan, zijn de ontvangers van de subsidie hier meestal zeer nauwkeurig in.

Indien er **modellen of sjablonen** van verslagen worden voorzien, kan er een specifieke vraag of een apart onderdeel worden voorzien in verband met de genderdimensie.

Hoewel de genderkloof in **ICT-geletterdheid** afneemt, ligt het computer- en internetgebruik van vrouwen nog steeds lager dan dat van mannen. Vooral bij oudere personen – vaak een bijzondere doelgroep voor projecten die het ICT-gebruik willen bevorderen – zijn het vooral de vrouwen die minder zijn vertrouwd met het gebruik van computers en internet.

Ook op het vlak van veilig surfen en vooral de bescherming van de privacy zijn er nog heel wat verschillen. Het zijn bijvoorbeeld eerder meisjes dan jongens die seksueel getinte afbeeldingen van zichzelf delen. Acties hierrond houden daar best rekening mee. Één van de beste middelen om te verzekeren dat dit gebeurt voor gesubsidieerde projecten is door hier naar te vragen in het standaard eindrapport dat moet worden voorgelegd bij de afsluiting van elk project. Wanneer er cijfers moeten worden gegeven die over personen gaan, vraagt men bovendien best dat deze steeds naar geslacht worden uitgesplitst.

Voorbeeld 1: vragen over de genderdimensie in een model van eindrapport voor projecten rond ICT-geletterdheid en veilig surfen op het internet

1. *Informatie betreffende de resultaten:*

Geef kort de vooropgestelde resultaten zoals opgenomen in het aanvraagformulier.

Werden de vooropgestelde resultaten behaald en gebeurde dit zowel voor vrouwen als voor mannen?

Zijn er andere dan de vooropgestelde resultaten behaald?

2. *Impact van het project:*

Wat was de impact van het project op de doelgroep?

Wat was de impact van het project op de organisatie?

Wat was de impact van het project op het milieu?

Wat was de impact van het project op de situatie van vrouwen en mannen?

Voorbeeld 2: vermelding van de genderdimensie in instructies voor de opmaak van een eindrapport voor projecten rond ICT-geletterdheid en veilig surfen op het internet

Geef waar mogelijk concrete cijfers over het aantal personen dat betrokken was bij het project of op wie het project een impact heeft gehad. Splits deze gegevens ook steeds uit naar geslacht en verklaar eventuele verschillen in aantallen tussen vrouwen en mannen.

2.7. Uitbetaling van de subsidie

De uitbetaling van de subsidie is waar het uiteindelijk allemaal om draait. Zoals reeds meermaals in de vorige punten is aangehaald, is **coherentie** zeer belangrijk. Er wordt dus best tijdens de verschillende stappen van het subsidiëeringsproces duidelijk gemaakt dat de uitbetaling van de subsidie afhankelijk zal zijn van het feit of/de mate waarin rekening gehouden is met de genderdimensie.

Aangezien het over **overheidsgeld** gaat, moet dit geld dan ook besteed worden op een manier die overeenstemt met de waarden en doelstellingen van de federale overheid. Ongelijkheden verminderen of vermijden door rekening te houden met de eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen is een van die doelstellingen, vastgelegd in de 'wet *gender mainstreaming*' van 12 januari 2007.

Er kan doorheen **het hele proces voor de toekenning van subsidies** duidelijk worden gemaakt dat in eerste instantie de goedkeuring van de financieringsaanvraag en in tweede instantie de effectieve uitbetaling van de subsidie afhankelijk is van de mate waarin rekening wordt gehouden met de genderdimensie. Dit is een doeltreffende manier om ook de aanvragers van subsidies te stimuleren om binnen het kader van hun eigen projecten of de werking van hun organisatie te streven naar meer gelijkheid van vrouwen en mannen en zo de gelijkheid van vrouwen en mannen in de samenleving te versterken.

BIJLAGE: Verklaring
op erewoord voor
de integratie van de
genderdimensie in een
organisatie/project

Waarvoor dient dit verplicht formulier?⁶

Artikel 3, 3° van de wet 'gender mainstreaming' van 12 januari 2007 voorziet in de integratie van de genderdimensie en het in aanmerking nemen van de gelijkheid tussen vrouwen en mannen bij het toekennen van subsidies. Organisaties die projecten uitvoeren die de gelijkheid tussen vrouwen en mannen schaden en/of geen rekening houden met de genderdimensie, kunnen geen aanspraak maken op subsidies van de federale overheid. Als tijdens de looptijd van het project dit engagement wordt verbroken, kan de subsidie worden ingetrokken en de al betaalde bedragen worden teruggevorderd.

Ondergetekende _____ *(naam)*

die de volgende organisatie rechtsgeldig vertegenwoordigt:

_____ *(naam en adres)*

- verklaart hierbij op eer dat hij/zij bij het uitvoeren van het project/in de werking van de organisatie rekening zal houden met de specifieke situatie van vrouwen en mannen en zo de integratie van de genderdimensie zal voorzien in het project/de organisatie.
- verklaart hierbij dat zijn/haar organisatie in de laatste vijf jaar niet veroordeeld is voor discriminatie op grond van geslacht en geen voorwerp is geweest van een onderzoek naar vermeende onwettige discriminatie op grond van geslacht.

Voor- en achternaam: _____

Functie: _____

Organisatie: _____

Plaats: _____

Datum: _____

Handtekening: _____

6 Indien dit formulier ontbreekt of onvolledig is ingevuld, zal de subsidieaanvraag automatisch als niet ontvankelijk beschouwd worden.

COLOFON

INSTITUUT VOOR DE GELIJKHEID VAN VROUWEN EN MANNEN

Ernest Blerotstraat 1 - 1070 Brussel

Telefoon: +32 2 233 41 75 - Fax: +32 2 233 40 32

E-mail: gelijkheid.manvrouw@igvm.belgie.be

Website: <http://igvm-iefh.belgium.be>

Auteur

Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

Lay-out en druk

Gevaert Graphics nv

Vertaling

Belga Translations

Verantwoordelijke uitgever

Michel Pasteel, Directeur van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

Cette publication est aussi disponible en français.

This publication is also available in English.

Depotnummer: D/2015/10.043/14

INSTITUUT VOOR
DE GELIJKHEID
VAN VROUWEN
EN MANNEN

.be